DOI: https://doi.org/10.64076/ap261012.02

Anna Kovalchuk
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, Ukraine
ORCID iD: 0000-0003-1677-5700

FORMATION OF AN ENTERPRISE DEVELOPMENT STRATEGY UNDER CONDITIONS OF UNCERTAINTY

Abstract. The paper examines the theoretical and methodological foundations of enterprise development strategy formation under conditions of environmental uncertainty. Scientific approaches to interpreting the concept of strategy are analyzed, its economic essence is determined, and the differences between strategy and enterprise development strategy are identified. The evolution of strategic management, the main types of development strategies, and the factors influencing their formation are considered. The key stages of enterprise development strategy formulation are identified, and the need for adaptive approaches to strategic management is substantiated. Particular attention is paid to the role of innovation, digital technologies, and risk management in ensuring enterprise competitiveness and long-term resilience.

Keywords: strategy, enterprise development strategy, strategic management, uncertainty, competitiveness, adaptability, innovation.

Анна Ковальчук
Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", Київ, Україна
ORCID iD: 0000-0003-1677-5700

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Анотація. У роботі досліджено теоретико-методичні основи формування стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища. Проаналізовано наукові підходи до трактування поняття "стратегія", визначено його економічний зміст та встановлено відмінності між поняттями "стратегія" і "стратегія розвитку підприємства". Розглянуто особливості еволюції стратегічного управління, основні види стратегій розвитку та чинники, що впливають на їх формування. Визначено ключові етапи розроблення стратегії розвитку підприємства та обґрунтовано необхідність застосування адаптивних підходів до стратегічного управління. Особливу увагу приділено ролі інновацій, цифрових технологій та управління ризиками в забезпеченні конкурентоспроможності й довгострокової стійкості підприємства.

Ключові слова: стратегія, стратегія розвитку підприємства, стратегічне управління, невизначеність, конкурентоспроможність, адаптивність, інновації.

В умовах сучасної ринкової економіки діяльність підприємств супроводжується посиленням конкуренції, нестабільністю зовнішнього середовища та швидкими технологічними змінами. Це зумовлює необхідність формування ефективної стратегії розвитку, яка забезпечує досягнення довгострокових цілей, раціональне використання ресурсів та адаптацію підприємства до змін економічних умов.

У науковій літературі існують різні підходи до трактування поняття "стратегія", що пояснюється його багатогранністю. Науковці розглядають стратегію як систему довгострокових цілей, модель поведінки підприємства, комплекс управлінських рішень або інструмент формування конкурентних переваг. Основні підходи узагальнено в Таблиці 1.

Таблиця 1. Наукові підходи до визначення поняття "стратегія"

Автор	Визначення стратегії
Альфред Чандлер	Визначення довгострокових цілей підприємства, напрямів дій та розподілу ресурсів для їх досягнення [1].
Ігор Ансофф	Набір правил прийняття управлінських рішень, спрямованих на розвиток підприємства та зміцнення його ринкових позицій [2].
Майкл Портер	Спосіб формування та підтримки конкурентних переваг підприємства на ринку [3].
Генрі Мінцберг	Модель поведінки підприємства, що поєднує план, принцип поведінки, позицію, перспективу та маневр [4].
Пітер Друкер	"Теорія бізнесу" організації, яка визначає напрями її розвитку та принципи функціонування [5].
М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі	Комплексний план реалізації місії організації та досягнення її довгострокових цілей [6].
З. Є. Шершньова	Довгостроковий курс розвитку підприємства, заснований на ефективному використанні ресурсного потенціалу [7].
Т. В. Калінеску, Ю. А. Романовська, О. Д. Кирилов	Сукупність напрямів діяльності, цілей та способів їх досягнення для забезпечення прибутковості й конкурентоспроможності [8].
А. А. Томпсон, А. Дж. Стрікленд	План управління підприємством, спрямований на зміцнення ринкових позицій і досягнення поставлених цілей [9].
Г. Джонсон, К. Шоулз	Довгостроковий напрям діяльності організації, що забезпечує конкурентні переваги завдяки використанню ресурсів [10].

Джерело: складено автором на основі [1–10].
Визначення скорочено зі збереженням основного змісту.

Узагальнення наукових підходів свідчить, що стратегія є системою довгострокових цілей та управлінських рішень, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування підприємства. Водночас поняття "стратегія" та "стратегія розвитку підприємства" не є тотожними. Якщо стратегія визначає загальну модель поведінки підприємства, то стратегія розвитку передбачає якісні та кількісні зміни, спрямовані на вдосконалення діяльності, підвищення конкурентоспроможності й забезпечення економічного зростання.

Отже, стратегію розвитку підприємства доцільно розглядати як комплексну систему довгострокових управлінських рішень, спрямованих на ефективне використання ресурсного потенціалу, впровадження інновацій, формування конкурентних переваг та адаптацію до змін зовнішнього середовища.

Еволюція стратегічного управління характеризується переходом від традиційного довгострокового планування до гнучких та адаптивних підходів. Сучасні умови господарювання потребують використання цифрових технологій,

сценарного планування та інструментів управління ризиками, що дозволяють своєчасно реагувати на зміни ринкового середовища.

Важливим аспектом стратегічного управління є вибір відповідного виду стратегії розвитку. Залежно від характеру ринкової поведінки розрізняють активні та пасивні стратегії. Активні стратегії орієнтовані на впровадження інновацій, освоєння нових ринків і випередження конкурентів, однак потребують значних ресурсів та супроводжуються підвищеним рівнем ризику. Пасивні стратегії передбачають збереження ринкових позицій, оптимізацію витрат і поступову адаптацію до змін зовнішнього середовища [11].

Вибір стратегії залежить від фінансового стану підприємства, його ресурсного потенціалу, конкурентоспроможності та впливу зовнішніх чинників. В умовах невизначеності особливого значення набуває поєднання стратегічних підходів, що забезпечує баланс між економічним розвитком і фінансовою стійкістю.

Процес формування стратегії розвитку підприємства включає чотири основні етапи: стратегічний аналіз, визначення стратегічних альтернатив, розроблення стратегії та її реалізацію. Стратегічний аналіз передбачає оцінювання внутрішнього й зовнішнього середовища, ресурсного потенціалу та конкурентних позицій підприємства. На наступних етапах визначаються перспективні напрями розвитку, формуються стратегічні цілі та механізми їх досягнення. Реалізація стратегії супроводжується контролем результатів і коригуванням управлінських рішень відповідно до змін умов господарювання [12].

На формування стратегії розвитку впливають економічні, політичні, ринкові, соціально-культурні та виробничо-технологічні чинники. Їх урахування дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози та визначати перспективні можливості розвитку підприємства.

Особливого значення в умовах невизначеності набуває адаптивність стратегічного управління, яка передбачає постійний моніторинг зовнішнього середовища, оцінювання ризиків, розроблення альтернативних сценаріїв розвитку та своєчасне коригування стратегічних рішень. Важливу роль також відіграють цифровізація бізнес-процесів, упровадження інноваційних технологій та використання інформаційно-аналітичних систем, які сприяють підвищенню ефективності управління й конкурентоспроможності підприємства.

Висновки.

Проведене дослідження свідчить, що стратегія розвитку підприємства є комплексним інструментом забезпечення його конкурентоспроможності, фінансової стійкості та довгострокового економічного зростання. В умовах невизначеності ефективність стратегічного управління визначається здатністю підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища, своєчасно оцінювати ризики та коригувати управлінські рішення. Основними напрямами вдосконалення формування стратегії розвитку є застосування сценарного планування, упровадження цифрових технологій, раціональне використання ресурсного потенціалу та забезпечення гнучкості управління.

REFERENCES / СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Chandler A. D. Strategy and Structure: Chapters in the History of the Industrial Enterprise. Cambridge, MA : MIT Press, 1962. P. 13.

2. Ansoff H. I. Corporate Strategy: An Analytic Approach to Business Policy for Growth and Expansion. New York : McGraw-Hill, 1965.

3. Porter M. E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. New York : Free Press, 1980.

4. Mintzberg H. The Strategy Concept I: Five Ps for Strategy. California Management Review. 1987. Vol. 30, No. 1. P. 11–24.

5. Drucker P. F. Management: Tasks, Responsibilities, Practices. New York : Harper & Row, 1973.

6. Mescon M. H., Albert M., Khedouri F. Management. New York : Harper & Row, 1988.

7. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : підручник. Київ : КНЕУ, 2004.

8. Калінеску Т. В., Романовська Ю. А., Кирилов О. Д. Навчальний посібник. Харків, 2011.

9. Thompson A. A., Strickland A. J. Strategic Management: Concepts and Cases.

10. Johnson G., Scholes K. Exploring Corporate Strategy.

11. Гудзь О. І. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 18. С. 346–352.

12. Драбовський А. Г., Петренко М. І., Петренко В. М. Економіка підприємства. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2018.